

2. Усім судам України! РСУ опублікувала рекомендації щодо роботи судів в умовах воєнного стану. Офіційний сайт Ради суддів України. 02.03.2022. URL: <http://rsu.gov.ua/ua/news/usim-sudam-ukraini-rsu-opublikovala-rekomendacii-sodo-rooti-sudiv-v-umovah-voennogo-stanu>

3. Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо здійснення судочинства в умовах воєнного чи надзвичайного стану. Проект Закону № 7315 від 26.04.2022. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39495>

4. Про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України, Цивільного процесуального кодексу України та Господарського процесуального кодексу України (щодо здійснення судочинства в умовах воєнного чи надзвичайного стану). Проект Закону № 7316 від 26.04.2022. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39489>

5. ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст.492.

6. Мосієнко Д. М. Цивільне судочинство: доступ в умовах воєнного стану.

Білько Марія Віталіївна,

студентка 2-го курсу магістратури

факультету цивільної та господарської юстиції

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент кафедри цивільного процесу*

Павлова Ю. С.

СТРОКИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ У ВОЄННИЙ ЧАС

Строки у цивільному процесі відіграють важливу роль, їх дотримання є необхідним для своєчасного розгляду справи та належного здійснення судочинства. Через військовий стан, введений на території всієї нашої країни, актуальним стало питання належного здійснення судочинства загалом та дотримання процесуальних строків і порядку їх поновлення.

Процесуальним строком в цивільному процесі є встановлений законом або судом часовий період, впродовж якого може або повинна бути здійснена певна процесуальна дія учасником цивільного процесу [1, с. 53]. Отже, суд може самостійно встановити процесуальний

строк для вчинення певної дії та повідомити про це учасників процесу. Як справедливо зазначає Н. Ю. Голубева, розгляд і вирішення цивільних справ має бути своєчасним, що забезпечується дотриманням процесуальних строків, які встановлені законом [2].

В Цивільному процесуальному кодексі України (далі – ЦПК), закріплені правила і порядок обчислення строків у цивільному процесі (вини обчислюються роками, місяцями і днями) [3]. Для учасників процесу найбільш важливе значення має питання закінчення процесуальних строків а також можливість і порядок їх поновлення, оскільки це безпосередньо впливає на можливість захистити свої права і законні інтереси в судовому порядку. Отже, слід детально проаналізувати особливості поновлення строків у цивільному процесі, з урахуванням останніх змін та судової практики.

У 2022 році до ЦПК було внесено багато змін, проте жодні з них не стосувались строків у цивільному судочинстві, не дивлячись на численні законопроектні ініціативи та нагальну потребу у вирішенні цього питання.

Так, ч. 3 ст. 189 ЦПК встановлено, що на підготовче провадження відводиться 60-ти денний строк, який можна продовжити не більше ніж на 30 днів за клопотанням однієї із сторін або з ініціативи суду [3]. Дійсно, дане положення відповідає принципу розумності та дає можливість взяти участь в підготовчому засіданні особам, які через військовий стан не можуть з'явитись у судові засідання в менш короткі строки. Вважаємо, що загалом в умовах воєнного стану підготовче провадження та розгляд справи загалом повинен відбуватись у розумні строки, в той же час термін «розумні строки» є досить дискусійним, оскільки для суд та учасники процесу можуть розуміти по-різному. Одним із законопроектів пропонується дану норму ЦПК доповнити положенням про те, що розгляд справи по суті суд має розпочати не пізніше ніж через 60 днів після встановлення факту повідомлення учасників справи про розгляд справи та встановлення обставин можливості сторін взяти участь у розгляді справи [4].

Загалом, вважаємо, що при внесенні змін до ЦПК слід виходити як з необхідності забезпечення всіх особам права на справедливий, неупереджений суд, на розгляд справи у розумні строки, так і виходити із можливостей роботи судів і суддів в умовах воєнного стану. Слід враховувати такі аспекти, наприклад, як зміна Верховним Судом територіальної підсудності справ через неможливість проведен-

ня судових засідань в певному населеному пункті через військові дії, відсутність електропостачання або виїзд суддів в інший регіон. Крім того, частина суддів залишила свої посади з різних причин, що, усвою чергу, тягне збільшення навантаження на інших суддів цього суду, і це, звичайно впливає, на швидкість розгляду справ і дотримання процесуальних строків.

Стаття 127 ЦПК регламентує порядок поновлення процесуальних строків. Так, згідно із нормою ч. 1 ст. 127 ЦПК суд має право за заявою учасника справи поновити пропущений процесуальний строк, за умови, якщо визнає причини його пропуску поважними, крім випадків, коли нормами ЦПК встановлено неможливість такого поновлення [3]. Вважаємо, що норми даної статті слід удосконалити, зокрема, додати положення про те, що поновлення процесуального строку може відбутись, якщо учасником процесу строк було пропущено через обмеження, які виникли внаслідок воєнного або надзвичайного стану. У випадку внесення відповідних змін у ЦПК буде зменшено вплив суддівського розсуду на те, чи є причина пропуску строку поважною. Зокрема, в якості прикладу можна навести ситуацію, коли причина пропуску стороною процесуальних строків відбулась через неможливість виїзду протягом певного часу з території іншої держави, в якій особа отримала статус біженця, і, відповідно, неможливість повернення в Україну протягом певного часу.

Важливим в даному аспекті є рекомендації Ради суддів України від 02.03.2022 щодо роботи судів в умовах воєнного стану, в яких було зазначено, що процесуальні строки по можливості продовжуються щонайменше до закінчення воєнного стану [5]. Однак, використання словосполучення «по можливості» може бути розцінено по-різному і тому доцільно було б видати більш детальні рекомендації з цього питання.

Можна зробити висновок, що введення воєнного стану вплинуло на процес здійснення судочинства судами, в тому числі на дотримання строків у цивільному процесі. Загалом, багато питань залишаються недостатньо врегульованими, вважаємо доцільно було б внести зміни до ЦПК, де слід закріпити положення про те, що поновлення процесуального строку може відбутись, якщо учасником процесу строк було пропущено через обмеження, які виникли внаслідок воєнного або надзвичайного стану. Важливо, що при вирішенні питання про продовження або поновлення строків у цивільному процесі, суд

повинен виходити із засад цивільного судочинства, серед яких важливе місце посідає розумність строків розгляду справи судом, а також із необхідності забезпечення права на справедливий суд.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Середницька І. А. Цивільний процес в питаннях та відповідях: Навчальний посібник. Одеса: ОДУВС, 2019. 143 с.
2. Голубева Н. Ю. Завдання цивільного судочинства: поняття та зміст. Одеса : Фенікс, 2019. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/18046/%d0%93%d0%be%d0%bb%d1%83%d0%b1%d1%94%d0%b2%d0%b0%20%d0%9d%d0%b5%d0%bb%d0%bb%d1%96%20%d0%ae%d1%80%d1%96%d1%97%d0%b2%d0%bd%d0%b0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. *Офіційний вісник України*. 2004. № 16. Ст. 127.
4. Проект Закону про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України, Цивільного процесуального кодексу України та Господарського процесуального кодексу України (щодо здійснення судочинства в умовах воєнного чи надзвичайного стану) № 7316 від 26.04.2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39489>
5. Рада суддів України оприлюднила рекомендації роботи судів в умовах воєнного стану. Офіційний веб-портал Ради суддів України. URL: <http://rsu.gov.ua/ua/news/usim-sudam-ukraini-rsu-opublikovala-rekomendacii-sodo-rooti-sudiv-v-umovah-voennogo-stanu>

Бойко Каріна Вадимівна,

*студентка 4-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент кафедри цивільного процесу,
доцент Гліпол І. М.*

ОСОБЛИВОСТІ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА: В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ ТА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вже третій рік Україна переживає важкі часи свого існування. 2020 рік став роком великих змін як для нашої країни, так і для всього світу. Зміни відбулись не лише в суспільних відносинах, а й внесли корективи в сфері державного управління та судочинства. Звичайно, що в умовах пандемії судочинство не могло не зазнати змін та почало здійснюватись у більш з певними особливостями.